

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ (НА ПРИКЛАДІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ).....	6
1.1. Фінансові установи в системі грошово-кредитних відносин.....	6
1.2. Сутність і значення фінансової стійкості комерційного банку	11
1.3. Складові фінансової стійкості банку.....	17
1.4. Ліквідність та платоспроможність комерційного банку як елементи фінансової стійкості.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «БАНК ВОСТОК»).....	29
2.1. Загальна характеристика ПАТ «Банк Восток».....	29
2.2. Аналіз динаміки і структури капіталу банку	33
2.3 Оцінка показників фінансової стійкості банку	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ (НА ПРИКЛАДІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ).....	56
3.1. Вплив мінімізації банківських ризиків на забезпечення фінансової стійкості банківських установ.....	56
3.2. Регресійна економіко-математична модель аналізу фінансової стійкості ПАТ «Банк Восток».....	65
3.3. Розробка рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості комерційного банку ПАТ «Банк Восток».....	68
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ.....	99

ВСТУП

Забезпечення фінансової стійкості фінансових установ - необхідна умова ефективного функціонування економіки України. Але фінансова установа, як суб'єкт господарювання, заінтересована у найбільш прибутковому вкладенні наявних грошових ресурсів. Прагнення до максимізації прибутків зумовлює вкладення коштів в операції, що мають підвищений ступінь ризику. Отже, фінансова установа, здійснюючи певні операції, може зазнати ризику втрат та банкрутства.

Зважаючи на це, проблеми забезпечення ефективного управління фінансовою діяльністю необхідно досліджувати з позицій можливості досягнення фінансовими установами динамічного стану фінансової стійкості та підтримання оптимальної позиції на шкалі "прибуток-ризик". Такий підхід не є традиційним для вітчизняної школи фінансового управління, у розвинутих країнах він також недостатньо відпрацьований.

Аналізу основних аспектів забезпечення фінансової стійкості фінансово-кредитних інституцій, зокрема комерційних банків, та їх ролі у ринковій економічній системі присвячені праці багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних учених. У процесі дослідження були вивчені та узагальнені результати праць, авторами яких є українські вчені: Жердецька Л. В., Михайлюк Р. В., Майба В. В., Дзюбик О. В., Добринь С. В., Кривенко Л. В., Коваленко В. Є., Кочетков В. М., Мазурков В. О., Фіронова В. М., Костриченко В. М., Краснова І. Д., Якімова І. О.

Проблема забезпечення та зміцнення фінансової стійкості комерційних банків – не породжена сьогоденням, вона має корені й у минулому, складна та до кінця не розв'язана. В умовах наслідків світової фінансової кризи особливої актуальності набувають дослідження забезпечення фінансової стійкості комерційних банків, глибинних причин її порушення. Конструктивна роль таких досліджень полягає у їх спрямованості на розроблення цілісного підходу до оптимізації фінансового

управління комерційними банками в умовах нестабільності і ризику, пошуку можливих шляхів досягнення динамічного стану фінансової стійкості та виходу на траєкторію стабільного зростання.

Комерційному банку в процесі діяльності постійно потрібно вирішувати дилему "прибутковість - ліквідність", від успішного вирішення якої багато в чому залежить його функціонування. Існування цієї проблеми зумовлене ризикованим характером здійснення багатьох банківських операцій. Суб'єктивні та об'єктивні чинники ринкового механізму суттєво впливають на банківську сферу, здійснюючи прямий чи непрямий вплив як на самі банківські установи, так і на клієнтів банку та його ділових партнерів. Надзвичайно високе значення банків в ефективно функціонуючій ринковій системі зумовлює такий стан справ, коли суспільство не ставитиме під сумнів платоспроможність та стабільність банківської системи, а депоненти та акціонери повинні мати повну впевненість у фінансовій стійкості свого банку. Таким чином, забезпечення фінансової стійкості фінансової установи, а саме комерційних банків на сьогоднішній час досить актуальне. Адже, одним з найважливіших факторів забезпечення довіри до комерційного банку є підтримання його фінансової стійкості.

Метою магістерського дослідження є обґрунтування теоретичних засад управління фінансової стійкості фінансових установ на прикладі комерційних банків та розроблення основ механізму управління фінансовою стійкістю як форми її практичного забезпечення в сучасних умовах. Відповідно до цієї мети визначено сукупність основних завдань, спрямованих на її досягнення:

а) з'ясування сутності фінансової стійкості фінансових установ на прикладі комерційних банків;

б) визначення основних елементів та складових фінансової стійкості комерційних банків;

в) визначення базових характеристик фінансової стійкості комерційного банку;

г) аналіз та оцінка фінансової стійкості фінансової установи на прикладі комерційного банку ПАТ «Банк Восток»;

д) визначення шляхів підвищення рівня фінансової стійкості комерційних банків.

Об'єктом дипломного дослідження є процеси забезпечення фінансової стійкості комерційного банку ПАТ «Банк Восток».

Предметом дипломного дослідження є теоретичні та практичні основи управління фінансовою стійкістю фінансових установ на прикладі комерційних банків і розробка рекомендацій щодо її покращення.

Методами дипломного дослідження є - структурний аналіз, первинні статистичні спостереження, групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова математичної моделі.

Інформаційно-методологічними джерелами дипломного дослідження були Закони України, нормативно-інструктивні документи Національного банку України, статистична інформація по діяльності банківської системи України, опублікована Національним банком України та Асоціацією українських банків на інтернет-сайтах, фінансова звітність ПАТ «Банк Восток» за 2013 - 2017 роки, яка опублікована в поточних та річних звітах на офіційному інтернет-сайті банку.

Мета і завдання написання роботи визначили її структуру, що складається із вступу, трьох розділів і висновків. Перший розділ розкриває теоретичні основи управління фінансовою стійкістю фінансових установ. Другий розділ побудований на даних ПАТ «Банк Восток» і містить у собі оцінку та аналіз фінансової стійкості ПАТ «Банк Восток». У третьому розділі дані рекомендації щодо покращення фінансової стійкості комерційного банку.

ВИСНОВКИ

Варто зазначити, що досі нема єдиного загальноприйнятого тлумачення поняття «фінансова стійкість» комерційного банку та чіткого, цілісного механізму управління останньою.

Проте, фінансову стійкість комерційного банку слід розглядати як якісну характеристику його фінансового стану, котрий відзначається достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання на достатньому рівні ліквідності й платоспроможності, зростання прибутку та мінімізації ризиків, і котрий здатний витримати непередбачені втрати і зберегти стан ефективного функціонування. Стійкий фінансовий стан забезпечує спроможність комерційного банку ефективно працювати, досягати окреслених цілей, протидіючи різноманітним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг, а також зберігати та поновлювати життєздатність в разі раптового її порушення.

В Україні рівень капіталізації комерційних банків досить низький. Низький рівень капіталізації посилює ризики у діяльності банків, зменшує їхню здатність до перерозподілу коштів у масштабах економіки.

Фінансовій стійкості комерційних банків України на сучасному етапі найчастіше загрожують такі негативні чинники:

- триваючий цілеспрямований підрив їхньої ділової репутації;
- недосконала система набору кадрів для комерційних банків;
- надання клієнтам недостовірної інформації;
- використання фальшивих векселів, цінних паперів і гарантійних листів;
- неповернення виданих кредитів, правова неврегульованість цієї проблеми у сфері банківської діяльності;
- недосконала оцінка кредитних ризиків;
- відсутність систематизованих даних про несумлінних позичальників;

- маніпулювання кредитними картками, банкоматами;
- шахрайське вторгнення до банківських комп'ютерних мереж;
- витік конфіденційної інформації;
- недосконалість структур, що забезпечують внутрішню та зовнішню безпеку банківських установ.

З метою підвищення рівня капіталізації, як одного із пріоритетних чинників забезпечення фінансової стійкості, комерційні банки повинні прагнути до збільшення власного капіталу перш за все за рахунок зовнішніх джерел, зокрема шляхом наступних способів:

- 1) емісія акцій;
- 2) емісія боргових зобов'язань (субординований борг).

Кожен з даних способів має свої переваги та недоліки, тому обираючи один із шляхів банк повинен раціонально проаналізувати ефективність їхнього застосування.

Дослідження було проведено за матеріалами комерційного банку ПАТ «Банк Восток». Публічне акціонерне товариство «Банк Восток» – універсальний банк, який надає повний спектр банківських послуг для приватних та корпоративних клієнтів.

Згідно з новими критеріями до першої групи належать банки, частка активів яких перебільшує 0,5% активів банківської системи. ПАТ «Банк Восток» входить до першої групи банків за класифікацією НБУ. Станом на 1 січня 2018 року розмір регулятивного капіталу Банку становить понад 659 млн грн. Станом на 31 грудня 2017 року Банк мав 38 відокремлених підрозділів: 35 відділень (Дніпропетровська, Одеська, Херсонська, Миколаївська, Львівська, Черкаська, Київська, Харківська, Полтавська, Запорізька області); 3 представництва у Києві. Для порівняння: станом на 31 грудня 2014 року – 26 відділень у Дніпропетровську, Одесі та Одеській області, Києві, Львові, Черкасах, Полтаві, Харкові, Херсоні, Запоріжжі), а також 4 представництва у Києві.

Переважна більшість із них є повнофункціональними відділеннями, що надають приватним та корпоративним клієнтам повний перелік стандартних та новітніх банківських послуг на найвищому рівні.

Аналіз складу та структури активів банку показав, що найбільшу частку сукупних активів займають кредити та зобов'язання клієнтів, а саме: у 2013 році цей показник складав 72,20 % усіх активів, а у 2014-2017 рр. цей показник знизився до 74,05%, 56,43%, 62,28% та 65,94% відповідно до кожного року.

На другому місці по відсотках до підсумку у 2013 році складала заборгованість інших банків, яка склала 14,18%. У 2014-2017рр. ситуація значно змінилася: кошти в інших банках склали , 15,46%, 23,17% ,14,44% та 7,62%. Відповідно цінні папери в портфелі банку до погашення склали 9,21% у 2015 р., а у 2016-2017р. – 8,34% та 9,52%. Інші статті значної питомої ваги не мали.

Підбиваючи підсумок, можна сказати, що динаміка, склад і структура активів відповідає основним принципам і напрямам розвитку банку, але розвиток активів далі вимагає їх коригування в напрямі підвищення питомої ваги кредитного портфеля та портфеля цінних паперів й уповільнення темпів приросту інших активів.

Також був проведений аналіз ресурсів комерційного банку. Ресурси комерційного банку ПАТ «Банк Восток» містять у собі власний капітал і залучені на поворотній основі кошти юридичних і фізичних осіб. Ресурсна база банку була сформована в результаті проведення пасивних операцій, які в сукупності використовуються банком для здійснення активних операцій. Таким чином, капітальну базу банку по способу утворення складають дві основні групи: власний капітал (власні кошти) і залучений капітал або зобов'язання (залучені кошти). Основними джерелами формування фондів депозитних ресурсів як основної частини зобов'язань комерційних банків є строкові депозити та кошти на вимогу фізичних та юридичних осіб.

Використовуючи дані балансів ПАТ «Банк Восток» були розраховані показники, що характеризують фінансову стійкість банку.

Таким чином, підсумовуючи наведений аналіз доходимо висновку, що ПАТ «Банк Восток» має стійку капітальну базу і достатньо капіталу для покриття втрат від прийнятих ризиків.

Для зміцнення своєї фінансової стійкості банк повинен систематично і реалістично визначати свої сумнівні активи й своєчасно забезпечувати необхідні мінімальні резерви для покриття можливих збитків.

Таким чином, банку необхідно розробити заходи, що сприяють підвищенню рівня прибутковості його активів та поліпшують фінансову стійкість банку.

Тому потрібно виділити такі основні напрямки підвищення доходів банку:

1. Створення та розвиток системи моніторингу доходів, який розкриває причини їх змін та дає змогу виявити резерви зростання прибутковості банківської діяльності, для збільшення якої необхідно: підвищувати процентні доходи, оптимально управляючи кредитним портфелем; збільшувати частку дохідних активів в обсязі загальних активів банку; забезпечувати зростання непроцентних доходів.

2. Удосконалення системи внутрішнього контролю у розрізі підсистеми контролю доходів і витрат, яке забезпечує підвищення якості і ефективності управління дохідністю банку за допомогою своєчасного виявлення відхилень від запланованих результатів на усіх стадіях та рівнях процесу управління та термінового інформування відповідних підсистем управління про необхідність прийняття певних коригуючих дій щодо ліквідації порушень та запобігання їх появи у майбутньому.

3. Реформування бюджетування, що передбачає перегляд кількості бюджетних позицій. Потрібно проаналізувати доцільність передбачених позицій, можливо, що деякі з них можуть бути укрупнені за рахунок об'єднання, що також дозволить скоротити кількість часу, витраченого на

процес бюджетування. Обов'язковою умовою перегляду традиційного підходу до бюджетування є взаємодія з іншими підрозділами.

4. Ефективне управління поточними пасивами, яке полягає в короткостроковому розміщенні тимчасово вільних коштів клієнтів на поточних рахунках в активні операції з метою підвищення доходів та процентної маржі банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. Л., Головка О. П. Новий підхід до визначення оцінки фінансової стабільності розвитку банку // Вісник НБУ. – 2009. №9(163).- С. 18-21.
2. Алексеєнко М. Структура капіталу комерційного банку. // Фінанси України. – 2010.- с. 129
3. Аналіз діяльності комерційного банку. За редакцією д. е. н., проф. Ф.Ф. Бутинця, д. е. н., проф. А. М. Герасимовича. Ж.: ПП «РУТА», 2011. – с.326
4. Аналітичний огляд банківської системи України/ Офіційний сайт НРА «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>
5. Бакун О. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України // Вісник НБУ. –2011. –№1. – с.126
6. Банах Ю. В., Слобода Л. Я. Підвищення рівня капіталізації банків України на основі корпоративного управління // http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2010_683/26.pdf – 2010.
7. Вієтева Л. О. Деякі практичні питання банківської діяльності // Вісник НБУ. – 2009. №4(158).- С. 27-28.
8. Вовчак М. Фінансова стратегія розвитку банку, як передумова ефективності його діяльності // Банківська справа. – 2008. №3. – С. 23-36.
9. Галіцейська Ю. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/files/EC610_45.pdf. – 2007.
10. Гальчинський А. Теорія грошей: Навч. посібник. – К.: В-во Соломії Павличко „Основа”, 2001. – С. 182 – 183.
11. Дзюблюк О.В. Організація грошово кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. –К.: Поліграф –книга, 2000. -512 с.

12. Дзюблик О. В. Оптимізація управління активами та пасивами комерційного банку // Фінанси України, 2011. №5. – с.128 – 138.
13. Добринь С. В., Убілова І. Б. Аналіз впливу факторів фінансової безпеки на фінансову стійкість банків // Вісник економіки транспорту і промисловості . – 2010. №29. – С. 92-95.
14. Довгань Ж. Д. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи // Вісник НБУ. – 2009. №4(158).- С. 20-26.
15. Єгоричева С. О. Інноваційні стратегії банків: сутність та класифікація // Банківська справа. – 2009. №6(90). – С.63-72.
16. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2/ Ред.кол.:...С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. – 848с.
17. Жердецька Л. В. Методика проведення експрес-оцінки фінансової стійкості банківських установ у сучасних умовах // <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6465/1/31.pdf>. - 2009.
18. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник.-2ге видання, виправлене та доповнене. - Львів: Видавництво „Центр Європи”, 1997. – 576 с.
19. Закон України “Про банки та банківську діяльність” № 2121 – III від 07.12.2000 р.
20. Зінченко В. О. Сутність і поняття стійкості банківської системи // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2008_1/24.3.03.pdf . - 2007.
21. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 №368
22. Кльоба Л. Г. Ризик-менеджмент комерційного банку // http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/18_9/213_Kloba_18_9.pdf . – 2008.
23. Краснова І. Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління ресурсним потенціалом банку // Вісник НБУ. – 2009. №10(164).- С. 46-51.
24. Кривенко Л. В., Лук’янець О. І. Методологічні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи //

- http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2008_3/Visnyk%20UBS%20NBU%203_108.pdf. – 2008.
25. Коваленко В. Є. Фінансова безпека у контексті стратегічного управління фінансовою стійкістю банківською системи // http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2009_1/26.3.04.pdf. – 2008.
26. Костриченко В. М. Забезпечення фінансовою стійкості комерційного банку в умовах кризи // http://www.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgr/ekon/2009_3_1/v47ek044.pdf. - 2008.
27. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти // <http://6201.org.ua/load/72-1-0-579>. - 2008.
28. Кочетков В. М, Мазурков В. О. Рекомендації Базельського комітету як основа фінансової стійкості банків // http://lib.academy.sumy.ua/library/Zbirnik/773_2008.pdf. – 2007.
29. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика. Навч. посіб. –К.: Т-во „Знання”, КОО, 2000. – 215 с.
30. Майба В. В. Рейтингове оцінювання фінансової стійкості комерційних банків // <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=222>. – 2008.
31. Медвідь Т. П. Інновації банків: зворотній бік медалі // Вісник НБУ. – 2009. №5(159).- С. 52-57.
32. Михайлюк Р. В. Рейтингові оцінки у системі побудови надійного комерційного банку // http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/6QMjzU.pdf. - 2005.
33. Мороз А. М., Славук М. І. Банківські операції: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. - 476с.
34. Мусієць Т. Р. , Медвідь Т. П. Регулювання та нагляд за фінансовими інноваціями в міжнародній діяльності банків // http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2010_1/28_02_12.pdf. – 2010.
35. Орлова О. І., Чучук Ю. Р. Проблеми оцінки фінансового стану банків // Вісник НБУ. – 2009. №9(163).- С. 26-29.

36. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
37. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
38. Офіційний сайт ПАТ «Банк Восток». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bankvostok.com.ua/>
39. Офіційний сайт агентства Smida. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/search>
40. Папуша А. Проблеми банківського розвитку в умовах глобалізації // Вісник НБУ. – 2009. №12(166).- С. 36-37.
41. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І. Основи банківської справи: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 410 с.
42. Рибак О. І. Шляхи підвищення прибутковості банківського сектору в умовах нестабільного зовнішнього середовища // http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Galay_109.htm. – 2009.
43. Рябініна Л. І. Ліквідність та платоспроможність комерційного банку, їх взаємозв'язок та відмінності // Банківська справа. – 2009. №6(90). – С.72-85.
44. Сухарський В.С. Економічний словник –довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 328 с.
45. Ткачук Н. М. Капіталізація банку: економічна сутність і різновиди // http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2010_1/28_02_06.pdf. - 2010.
46. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / Под ред. доктора экон. наук, профессор О.И. Лаврушина. - М: Юристъ, 2003 - 688 с.
47. Фіронова В. М. Розвиток неоіндустріального підходу до оцінки ефективності корпоративного управління в банку // http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_2/Fironova_210.htm . - 2008.
48. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник/ В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2006. - 439 с. - (Вища освіта XXI століття)

49. Шевченко Р.І. Банківські операції: Навч. - метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т - К.: КНЕУ, 2003. - 276с.
50. Щетинін А.І. Гроші та кредит: підручник / А.І. Щетинін. - Вид.3-тє, переробл. і доповн. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 430 с.
51. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності: Навчальний посібник/ З.І. Щибиволок; Відп. за вип. С.І. Шкарабан. - К.: Знання, 2006. - 312 с
52. Якимова І. О. Методи оцінки фінансової стійкості банків у США // http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/064.htm. - 2009.

ДОДАТКИ